

УДК 343

Роман ШАК

Національний університет “Львівська політехніка”,
асистент кафедри міжнародного та кримінального права
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти,
доктор філософії в галузі 081 “Право”
roman.i.shak@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-6658-4585

Сніжана ВАСИЛЕНКО

Національний університет “Львівська політехніка”,
студентка Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
snizhana.vasylenko.pv.2021@lpnu.ua
ORCID: 0009-0000-7515-8572

ЗАХИСНИК ЯК УЧАСНИК КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКІВ ТА ТИМЧАСОВОГО ДОСТУПУ ДО РЕЧЕЙ

<http://doi.org/10.23939/law2025.45.306>

© Шак Р., Василенко С., 2025

У статті досліджено правовий статус захисника у кримінальному провадженні, зокрема його роль під час обшуків та тимчасового доступу до речей. Обшук і вилучення доказів є одним із найінтенсивніших втручань у права громадян, тому участь захисника сприяє дотриманню законності та запобігає порушенням прав особи. Законодавство України (ст. 236, 163 КПК) встановлює порядок проведення цих процесуальних дій, але не зобов’язує слідчих інформувати захисника заздалегідь, що може порушувати принцип змагальності. Захисник, контролюючи правомірність дій слідчих, може фіксувати порушення, які стануть підставою для оскарження. Також важливим є його доступ до ухвали суду, яка санкціонує слідчі дії, та збереження адвокатської таємниці (ст. 23 Закону “Про адвокатуру та адвокатську діяльність”). Практика демонструє випадки вилучення матеріалів, що охоплюються адвокатською таємницею, попри заборону. Запропоновано вдосконалення законодавства: обов’язкове повідомлення захисника про обшук, чіткі часові межі для його прибуття, уніфіковані стандарти документування його дій. Забезпечення ефективної участі захисника у цих процесах сприятиме дотриманню прав людини, підвищенню якості кримінального провадження, зміцненню верховенства права та довіри суспільства до судової системи.

Ключові слова: захисник, кримінальне провадження, обшук, тимчасовий доступ, процесуальні гарантії, права людини, адвокатська таємниця, судовий контроль, верховенство права, документування дій, оскарження, вдосконалення законодавства.

Постановка проблеми. У сучасній правовій системі України обшук та тимчасовий доступ до речей є ключовими процесуальними діями, які застосовуються з метою збирання доказів у

кримінальному провадженні. Однак ці дії водночас є найінтенсивнішими втручаннями у конституційні права та свободи особи, зокрема у право на недоторканність житла, особистого життя та власності. У такій ситуації участь захисника набуває особливого значення, оскільки саме він є гарантом дотримання прав і свобод особи, залученої до кримінального провадження. Попри це, чинне законодавство України, зокрема Кримінальний процесуальний кодекс (КПК), не завжди забезпечує достатній рівень захисту прав особи під час проведення цих процесуальних дій. Брак обов'язкового інформування захисника про майбутній обшук, обмеження його доступу до вилучених речей чи документів, ризик порушення адвокатської таємниці під час вилучення матеріалів – усе це створює суттєві прогалини у забезпеченні принципу змагальності сторін та процесуальної рівності. Особливу увагу привертає практика, коли захисник не встигає прибути на місце обшуку через несвоєчасне повідомлення або взагалі позбавлений можливості брати активну участь у фіксації правопорушень, що можуть трапитися під час процесуальних дій. Також проблема стосується механізмів оскарження дій слідчого та вилучених речей, що ускладнюється неналежним документуванням обшуків і недотриманням процесуальних гарантій. Не менш важливим є питання дотримання адвокатської таємниці, коли обшук проводиться у приміщеннях, які належать захиснику, або коли вилучаються документи, що містять конфіденційну інформацію. Існує ризик зловживань з боку слідчих, що підриває довіру до системи правосуддя та порушує права підзахисного. Зважаючи на це, постає потреба теоретичного переосмислення ролі захисника як учасника кримінального провадження під час проведення обшуків та тимчасового доступу до речей. Також актуальним є вдосконалення правового регулювання, яке б забезпечило належний баланс між інтересами слідства та правами особи, залученої до кримінального провадження. Отже, проблема полягає в розробці дієвих процедурних механізмів, що гарантують реальну участь захисника у зазначених процесуальних діях, посиленні його процесуальних можливостей для захисту прав підзахисного, а також у забезпеченні контролю за законністю дій слідчих та судових органів під час обшуків і тимчасового доступу до речей.

Аналіз дослідження проблеми. Тема участі захисника у кримінальному провадженні під час проведення обшуків і тимчасового доступу до речей є вкрай актуальною у сучасних умовах. Актуальність зумовлена потребою захисту прав і свобод людини в умовах посилення боротьби зі злочинністю, що часто супроводжується ризиком зловживань з боку слідчих органів. Зростання кількості кримінальних проваджень, пов'язаних із економічними злочинами та корупцією, підвищує значення прозорості слідчих дій і ефективного правового захисту. Крім того, міжнародні стандарти, зокрема положення Європейської конвенції з прав людини, акцентують увагу на забезпеченні справедливого судового процесу, що охоплює обов'язкову участь захисника. Отже, питання дотримання прав під час обшуків та вилучення речей залишається важливим елементом демократичного правосуддя. Досліджували цю тематику такі науковці, як: В. К. Волошина, В. В. Юсупов, В. І. Галаган, А. Г. Шиян, С. А. Крушинський, О. Б. Хабло, О. М. Гумін, А. В. Форостяний, А. Р. Воробчак, І. М. Чемерис.

Метою статті є комплексне дослідження ролі та процесуальних можливостей захисника під час проведення обшуків і тимчасового доступу до речей у кримінальному провадженні, а також розробка науково обґрунтованих рекомендацій для вдосконалення законодавства та правозастосовної практики в Україні. Стаття спрямована на виявлення проблем і прогалин у чинному регулюванні участі захисника у цих процесуальних діях, аналіз недоліків у практичній реалізації його прав та обов'язків, а також оцінку впливу цих недоліків на забезпечення прав і свобод підзахисного.

Виклад основного матеріалу. Кримінальне провадження як процес розслідування злочинів та забезпечення правосуддя є складною і багатогранною системою, яка охоплює широкий спектр

взаємодій між різними суб'єктами: державними органами, обвинуваченими, підозрюваними, потерпілими, адвокатами, експертами, суддями та іншими учасниками процесу. Ця система спрямована не лише на встановлення винуватості або невинуватості особи, але й на дотримання принципів законності, справедливості та захисту прав усіх учасників. У межах кримінального провадження основне значення має гармонійна взаємодія між усіма суб'єктами, що дозволяє забезпечити неупередженість, об'єктивність та відповідність дій слідчих і судових органів нормам законодавства та міжнародним стандартам. Під час проведення обшуку слідчий як сторона обвинувачення має обмежену інформацію про умови і місце пошуку, об'єкти і предмети, що підлягають вилученню. Пошукова діяльність зазвичай здійснюється в ситуації тактичного ризику [1, с. 160].

Одним із центральних елементів цієї системи є інститут захисту, який відіграє надзвичайно важливу роль у гарантуванні дотримання основоположних прав людини. Його функції не обмежуються лише правовою допомогою підозрюваному чи обвинуваченому, а охоплюють ширший спектр завдань, що мають на меті створення балансу між правами сторін у кримінальному процесі. Участь захисника є невід'ємною складовою частиною демократичного суспільства, яке дотримується принципів верховенства права.

Захисник, виступаючи як професійний представник підзахисного, не лише надає правову допомогу, а й гарантує, що кожна дія слідчих органів буде здійснюватися в межах закону. Основні завдання захисника становлять забезпечення справедливого ставлення до підзахисного, захист його прав і свобод, а також надання кваліфікованої юридичної підтримки в найскладніших ситуаціях. Крім того, адвокат відіграє роль "посередника" між підзахисним і правовою системою, допомагаючи своєму клієнту орієнтуватися в складній процедурі розслідування.

Особливо важливо відзначити, що захисник має право брати участь у всіх стадіях кримінального провадження: від моменту затримання підозрюваного до завершення судового розгляду. Його присутність є обов'язковою під час проведення ключових слідчих дій, таких як обшуки, тимчасовий доступ до речей чи документів, допити, впізнання тощо. Це дає змогу мінімізувати ризики зловживань або перевищення повноважень з боку слідчих органів.

Однією з найважливіших функцій захисника є забезпечення правового захисту підзахисного під час обшуків та тимчасового доступу до речей і документів. Ці слідчі дії безпосередньо зачіпають такі основоположні права, як право на приватність, недоторканність житла, право власності та інші, гарантовані Конституцією України та міжнародними правовими актами. Враховуючи їхній характер, вони нерідко стають об'єктом порушень з боку правоохоронних органів, що робить участь адвоката у таких процесах надзвичайно важливою.

Треба зауважити, що позиція більшості науковців зводиться до того, що тимчасовий доступ до речей і документів за своєю сутністю та спрямованістю наближений до слідчих (розшукових) дій і має на меті отримання (збирання) або перевірку вже отриманих доказів. Зокрема, В. І. Фаринник зазначає, що саме на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у більшій частині випадків і спрямоване проведення тимчасового доступу, у зв'язку із чим його зарахування до заходів забезпечення кримінального провадження (а не до слідчих дій) є досить дискусійним питанням [2, с. 220]. Н. П. Кушнір, навпаки, пропонує здійснювати відмежування заходів забезпечення кримінального провадження від слідчих дій, виходячи із сутності процесуальної дії, яка зумовлюється тією метою, що є пріоритетною під час її реалізації. Так, метою перших є забезпечення виконання сторонами й учасниками кримінального провадження обов'язків, покладених на них. Пріоритетною метою слідчих дій є отримання (збирання) або перевірка вже отриманих доказів [3, с. 80]. А. В. Чуб слушно зазначав, що тимчасовий доступ до речей і документів – це процесуальна дія, яка забезпечує безпосереднє отримання доказової інформації сторонами кримінального провадження шляхом витребовування та вилучення в установленому законом порядку від юридичних та фізичних осіб речей і документів, що мають значення в кримінальному провадженні [4, с. 42].

Під час проведення обшуку адвокат забезпечує, щоб ця слідча дія відповідала нормам закону. Він перевіряє, чи є у слідчих органів відповідні судові ухвали, які дозволяють проведення обшуку,

стежити за дотриманням процедури, а також захищає інтереси підзахисного у випадках, коли слідчі намагаються вилучити предмети чи документи, які не мають жодного стосунку до справи. Участь адвоката у такому процесі також сприяє забезпеченню прозорості, оскільки його фіксація порушень може бути використана як доказ у майбутньому, наприклад, під час оскарження неправомірних дій слідчих.

Тимчасовий доступ до речей та документів є ще одним аспектом, що потребує пильної уваги. З одного боку, це важливий інструмент для слідства, що дає змогу отримати доступ до доказів, потрібних для встановлення обставин справи. З другого боку, такі дії можуть порушувати права людини, якщо виконуються без належних підстав або із перевищенням повноважень. Захисник у таких випадках перевіряє правомірність отримання ухвал суду, а також те, чи обґрунтованим є сам запит слідства. Роль захисника в кримінальному провадженні нерозривно пов'язана з дотриманням принципів законності та справедливості. Без його участі процес може втратити баланс і стати інструментом тиску на підозрюваного чи обвинуваченого, що суперечить засадам правової держави. Присутність захисника гарантує, що кожна дія слідства буде ретельно перевірена, а кожне порушення законодавства – зафіксоване для подальшого реагування. Законодавство України, зокрема Кримінальний процесуальний кодекс, передбачає широкий спектр прав для захисника, що дозволяє йому ефективно виконувати свої функції. Це становить право на ознайомлення з матеріалами справи, участь у всіх слідчих діях, подання клопотань та скарг, використання технічних засобів фіксації тощо. Ці права створюють підґрунтя для рівноправності сторін у процесі та забезпечують можливість ефективного захисту.

Право на захист є однією з базових конституційних гарантій, що забезпечують дотримання прав людини та громадянина у правовій державі. Це право закріплено у статті 59 Конституції України, яка проголошує: “Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно” [5]. Ця норма є ключовою в контексті захисту прав людини в процесі здійснення правосуддя, адже вона гарантує кожній особі можливість мати юридичну підтримку та представництво в будь-яких правових питаннях, зокрема кримінальні провадження.

Практична реалізація цього права в кримінальному процесі забезпечується через інститут захисника, який діє відповідно до норм Кримінального процесуального кодексу України (КПК). У статті 20 КПК України чітко зазначено: “Кожен має право на захист” [6]. Ця стаття також встановлює, що держава зобов'язана забезпечити можливість реалізації права на захист, включаючи участь захисника у випадках, коли цього вимагає закон або обставини справи. Важливо, що це право є не лише гарантією для підозрюваного чи обвинуваченого, але й засобом захисту його основоположних прав, зокрема право на свободу, особисту недоторканність, приватність і справедливий судовий розгляд.

Відповідно до положень статті 42 КПК України, яка визначає процесуальний статус підозрюваного чи обвинуваченого, участь захисника є неодмінною умовою для забезпечення їхніх прав у кримінальному провадженні [6]. Згідно з цією статтею, захисником у кримінальному процесі може бути лише адвокат. Це означає, що особа, яка прагне здійснювати захист у кримінальних справах, повинна мати право на заняття адвокатською діяльністю відповідно до Закону України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” [7]. Отже, держава встановлює високі професійні стандарти для тих, хто має право виступати захисником, що сприяє підвищенню якості юридичної допомоги.

Участь захисника в кримінальному провадженні є обов'язковою у низці випадків, що регулюються законодавством. Це передбачено частиною другою статті 52 КПК України. Зокрема, захисник обов'язково бере участь у процесі за таких обставин:

1. На вимогу підозрюваного чи обвинуваченого. Якщо особа висловлює бажання скористатися правом на захисника, органи досудового розслідування, прокурор або суд зобов'язані забезпечити його участь, незалежно від стадії кримінального провадження.

2. У справах про тяжкі чи особливо тяжкі злочини. Такі категорії справ передбачають підвищену ступінь відповідальності та складність, що зумовлює потребу участі захисника для забезпечення справедливого судового розгляду. Це особливо важливо, оскільки в таких випадках особа може стикатися з ризиком тривалого позбавлення волі або навіть довічного ув'язнення.

3. Якщо підозрюваний є неповнолітнім. Згідно зі статтею 486 КПК України, участь захисника в провадженнях, де фігурує неповнолітня особа, є обов'язковою [6]. Це пов'язано з тим, що неповнолітні зазвичай не мають достатнього життєвого і правового досвіду для самостійного захисту своїх інтересів, тому участь кваліфікованого адвоката є неодмінною для дотримання принципу найкращого забезпечення інтересів дитини.

4. Коли підозрюваний або обвинувачений має фізичні чи психічні вади, що впливають на його здатність самостійно захищати свої інтереси. У таких випадках держава гарантує участь захисника для того, щоб забезпечити рівність можливостей сторін у процесі та убезпечити права особи, яка через стан здоров'я не може повною мірою реалізувати свої права.

Важливо підкреслити, що участь захисника в кримінальному провадженні не лише забезпечує дотримання норм Конституції та КПК України, але й створює додаткові гарантії прозорості, законності та об'єктивності досудового розслідування та судового розгляду. Адвокат, який представляє інтереси підозрюваного чи обвинуваченого, виконує такі важливі функції: консультації та роз'яснення суті обвинувачення чи підозри, а також прав та обов'язків особи в межах кримінального процесу; перевірку законності дій слідчих органів, таких як обшуки, затримання, вилучення документів тощо; збирання доказів та подання клопотань до суду, спрямованих на захист інтересів підзахисного; оскарження неправомірних дій або рішень слідчих, прокурорів чи суддів.

Обшук є однією з найпоширеніших слідчих дій у кримінальному провадженні. Він передбачає примусове проникнення до житла, іншого володіння чи майна особи для виявлення та вилучення речей або документів, які мають доказове значення для кримінальної справи. Відповідно до статей 234–236 КПК України, проведення обшуку можливе лише за умови отримання ухвали слідчого судді, яка повинна містити чітко визначений перелік речей чи документів, що підлягають вилученню, а також обґрунтування потреби проведення цієї дії [6]. Ухвала має визначати об'єкт обшуку, наприклад, житлове приміщення, офіс чи транспортний засіб, а також межі втручання у права особи. Виняток становлять невідкладні випадки, коли є загроза втрати доказів, і обшук може бути проведений без ухвали суду. Однак у такому разі слідчий зобов'язаний протягом двадцяти чотирьох годин звернутися до суду для підтвердження законності своїх дій.

Під час обшуку захисник виконує важливу функцію контролю за дотриманням законності процесуальних дій. Він має право ознайомитися з ухвалою суду, перевірити її на відповідність законодавчим вимогам та стежити за тим, щоб обшук проводився лише в межах, визначених ухвалою. Захисник також має право бути присутнім під час обшуку, перевіряти правильність складання протоколу, вимагати внесення до нього зауважень у разі виявлення порушень, а також заперечувати дії слідчого, які виходять за межі законних повноважень. Крім того, захисник стежить за дотриманням прав третіх осіб, які можуть перебувати на місці проведення обшуку, наприклад, власників житла, співробітників офісу чи інших осіб.

Тимчасовий доступ до речей та документів є іншою важливою слідчою дією, яка передбачає отримання слідчим або прокурором можливості ознайомитися з документами чи матеріальними об'єктами, що мають значення для кримінального провадження. Ця процедура регулюється статтями 159–166 КПК України [6]. Тимчасовий доступ здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, яка визначає перелік документів або речей, до яких надається доступ, межі доступу, а також обґрунтування потреби такої дії. Законодавство передбачає особливий порядок доступу до документів, які містять охоронювану законом інформацію, наприклад, адвокатську, лікарську чи банківську таємницю. У таких випадках вилучення документів можливе лише за додатковим рішенням суду або за згодою особи, яка володіє цими документами.

Роль захисника у процесі тимчасового доступу полягає у забезпеченні дотримання законності та захисту прав свого підзахисного. Захисник має право ознайомитися з ухвалою суду, перевірити її на відповідність законодавству, а також бути присутнім під час вилучення документів або речей. Він стежить за тим, щоб вилучалися лише ті матеріали, які зазначені в ухвалі суду, а також запобігає незаконному вилученню документів, які містять конфіденційну інформацію. У разі порушень захисник має право оскаржити дії слідчого чи прокурора у судовому порядку.

Захисник також відіграє важливу роль у забезпеченні дотримання прав людини під час проведення слідчих дій. Відповідно до статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, кожна людина має право на справедливий судовий розгляд, який містить право на захист та рівність сторін у процесі [8]. Участь захисника у слідчих діях є важливою гарантією того, що права підозрюваного чи обвинуваченого будуть дотримані, а всі дії слідчих органів будуть здійснюватися відповідно до вимог законодавства. Захисник забезпечує прозорість процесу, запобігає можливим зловживанням з боку слідчих органів і сприяє встановленню справедливості.

На практиці участь захисника часто є вирішальною для забезпечення законності слідчих дій. Наприклад, у разі проведення обшуку в офісі адвокатської компанії захисник довів, що вилучення документів, які містили адвокатську таємницю, було здійснено з порушенням законодавства, у зв'язку з чим ці документи були повернуті їх власникам. Аналогічно, у справі про тимчасовий доступ до медичних карт пацієнтів клініки захисник довів, що слідчі органи перевищили свої повноваження, вилучивши більше матеріалів, ніж це було дозволено судом. Як наслідок суд визнав ці дії незаконними, а вилучені документи – такими, що не можуть бути використані як докази.

Отже, роль захисника у кримінальному провадженні під час проведення обшуків і тимчасового доступу до речей є багатогранною та визначальною. Захисник забезпечує дотримання законності, контролює дії слідчих органів, захищає права свого підзахисного і сприяє реалізації принципу верховенства права. Участь захисника є не лише неодмінною умовою для забезпечення справедливого судового розгляду, але й важливим елементом системи захисту прав людини у кримінальному процесі.

Висновки. Отже, участь захисника під час кримінального провадження є нерозривною складовою частиною демократичного суспільства, котре базується на принципах верховенства права.

Захисник, виступаючи як представник підзахисного, не лише надає правову допомогу, а й гарантує, що кожна дія слідчих органів буде здійснюватися в межах закону. Основні завдання захисника становлять забезпечення справедливого ставлення до підзахисного, захист його прав і свобод, а також надання кваліфікованої юридичної підтримки в найскладніших ситуаціях. Його присутність є обов'язковою під час проведення ключових слідчих дій, таких як обшуки, тимчасовий доступ до речей чи документів, допити, впізнання тощо. Це дає змогу мінімізувати ризики зловживань або перевищення повноважень з боку слідчих органів.

Однією з найважливіших функцій захисника є забезпечення правового захисту підзахисного під час обшуків та тимчасового доступу до речей і документів. Ці слідчі дії безпосередньо зачіпають такі основоположні права, як право на приватність, недоторканність житла, право власності та інші, гарантовані Конституцією України та міжнародними правовими актами.

Тимчасовий доступ до речей та документів є ще одним аспектом, що потребує пильної уваги. З одного боку, це важливий інструмент для слідства, що дозволяє отримати доступ до доказів, потрібних для встановлення обставин справи. З другого боку, такі дії можуть порушувати права людини, якщо виконуються без належних підстав або із перевищенням повноважень. Захисник у таких випадках перевіряє правомірність отримання ухвал суду, а також те, чи обґрунтованим є сам запит слідства. Присутність захисника гарантує, що кожна дія слідства буде ретельно перевірена, а кожне порушення законодавства – зафіксоване для подальшого реагування. Законодавство України, зокрема Кримінальний процесуальний кодекс, передбачає широкий спектр прав для захисника, що дозволяє йому ефективно виконувати свої функції. Це містить право на ознайомлення з матеріалами

справи, участь у всіх слідчих діях, подання клопотань та скарг, використання технічних засобів фіксації тощо. Ці права створюють підґрунтя для рівноправності сторін у процесі та забезпечують можливість ефективного захисту.

Отже, роль захисника у кримінальному провадженні під час проведення обшуків і тимчасового доступу до речей є багатогранною та визначальною. Захисник забезпечує дотримання законності, контролює дії слідчих органів, захищає права свого підзахисного і сприяє реалізації принципу верховенства права. Участь захисника є не лише неодмінною умовою для забезпечення справедливого судового розгляду, але й важливим елементом системи захисту прав людини у кримінальному процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Удовенко Ж. В. (2016). Криміналістика: конспект лекцій. Ж. В. Удовенко; за заг. ред. В. І. Галагана. Київ: Центр учбової літератури, 320 с.
2. Фаринник В. І. (2017). Застосування заходів забезпечення кримінального провадження: теорія та практика: *монографія*. Київ: Алерта, 548 с.
3. Кушнір Н. П. (2014). Тимчасовий доступ до речей і документів: дискусійні питання правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія "Право". Вип. 28. Т. 3. С. 79–82.
4. Чуб А. В. (2017). Тимчасовий доступ до речей і документів як захід забезпечення кримінального провадження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 221 с.
5. Конституція України від 28.06.1996 року. *База даних "Законодавство України" / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Дата звернення: 26.01.2025 р.).
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 26.12.2024 № 4651-VI. *База даних "Законодавство України" / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (Дата звернення: 26.01.2025).
7. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 10.04.2023 № 3022-IX. *База даних "Законодавство України" / ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (Дата звернення: 25.01.2025).
8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. *База даних "Законодавство України" / ВР України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (Дата звернення: 25.01.2025).

REFERENCES

1. Udovenko, Zh. V. (2016). *Forensics: Lecture Notes*. Zh. V. Udovenko; ed. by V. I. Halahan. Kyiv: Center for Educational Literature, 320 p. [In Ukrainian].
2. Farynyk, V. I. (2017). *Application of Measures to Ensure Criminal Proceedings: Theory and Practice: Monograph*. Kyiv: ALERTA, 548 p. [In Ukrainian].
3. Kushnir, N. P. (2014). *Temporary Access to Items and Documents: Controversial Issues of Legal Regulation*. Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Law Series. Issue 28. Vol. 3. P. 79–82. [In Ukrainian].
4. Chub, A. V. (2017). *Temporary Access to Items and Documents as a Measure to Ensure Criminal Proceedings: Dissertation ... Candidate of Legal Sciences: 12.00.09*. Kyiv, 221 p. [In Ukrainian].
5. *Constitution of Ukraine* (adopted on June 28, 1996). Baza danyh "Zakonodavstvo Ukrainy" / VR Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed: 26.01.2025). [In Ukrainian].
6. *Criminal Procedure Code of Ukraine*: Law of Ukraine dated December 26, 2024, No. 4651-VI. Baza danyh "Zakonodavstvo Ukrainy" / VR Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (Accessed: 26.01.2025). [In Ukrainian].
7. *On Advocacy and Advocacy Activity*: Law of Ukraine dated April 10, 2023, No. 3022-IX. Baza danyh "Zakonodavstvo Ukrainy" / VR Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (Accessed: 25.01.2025). [In Ukrainian].
8. *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (Accessed: 25.01.2025). [In Ukrainian].

Дата надходження статті: 15.01.2025 р.

Roman SHAK

Lviv Polytechnic National University,
Assistant of the Department of International and Criminal Law
Educational and Scientific Institute of Law,
Psychology, and Innovative Education,
Ph.D. in Law
roman.i.shak@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-6658-4585

Snizhana VASYLENKO

Lviv Polytechnic National University
Student of the Educational and Scientific Institute of Law,
Psychology, and Innovative Education
snizhana.vasylenko.pv.2021@lpnu.ua
ORCID: 0009-0000-7515-8572

**DEFENDER AS A PARTICIPANT IN CRIMINAL PROCEEDINGS
DURING SEARCHES AND TEMPORARY ACCESS TO ITEMS**

The article examines the legal status of a defense attorney in criminal proceedings, particularly their role during searches and temporary access to items. Searches and the seizure of evidence represent one of the most intrusive interferences with citizens' rights; therefore, the participation of a defense attorney ensures compliance with the law and prevents violations of individual rights. Ukrainian legislation (Articles 236, 163 of the CPC) regulates these procedural actions but does not require investigators to inform the defense attorney in advance, which may undermine the principle of adversarial proceedings. The defense attorney, by monitoring the legality of investigative actions, can record violations that may serve as grounds for appeal. Additionally, access to the court ruling authorizing investigative actions and the preservation of attorney-client privilege (Article 23 of the Law "On Advocacy and Advocacy Activity") are crucial. Practical cases demonstrate the unlawful seizure of materials covered by attorney-client privilege despite legal prohibitions. Legislative improvements are proposed, including mandatory notification of defense attorneys about searches, clear time limits for their arrival, and standardized documentation of their actions. Ensuring effective participation of defense attorneys in these processes will contribute to the protection of human rights, improve the quality of criminal proceedings, and strengthen the rule of law and public trust in the judicial system.

Keywords: defense attorney, criminal proceedings, search, temporary access, procedural guarantees, human rights, attorney-client privilege, judicial oversight, rule of law, documentation of actions, appeal, legislative improvement.